

Euroopan auringon alla

Viime viikot ovat olleet Suomessa lähes arktisen kylmiä. Kesäkuun säät ovat muistuttaneet enemmän Siperian kuin Suomen säätä. Viidentoista asteen ylitys on ollut jäänyt monin paikoin haaveeksi. Nytkin mittari näyttää keskellä päivää vain +12, vaikka taivas on lähes pilvetön. Monet säähän pettyneet ovatkin matkustaneet lämmittelemään Euroopan auringon alle. Etelä- ja Keski-Euroopassa aurinkoa on riittänyt yllin kyllin.

Aurinkoisuus on näkynyt matkailun suosion lisäksi EU:n energiantuotannossa. Aurinkosähkön tuotantoennätyksiä on rikottu monin paikoin. Muun muassa Saksa tuotti kesäkuun 9. päivä 23,1 gigawattia sähköä tunnin ajan. Se oli yli puolet maan sen hetkisestä sähköntarpeesta. Myös Ranskassa, Italiassa ja Tanskassa aurinkosähkön tuotantolukemat ovat saaneet tuottajien suut messingille. Meilläkään ei siinä suhteessa ole mennyt kovin huonosti: aurinkohan on kyllä paistellut, mutta jäinen pohjoistuuli on pitänyt huolen ilman viilentämisestä. Aurinkopaneelien tuotto ei riipu ympäristön lämpötilasta, vaan auringon säteilyn määrästä. Viileällä säällä paneelit itse asiassa tuottavat paremmin kuin helteellä, jos säteilyn määrä on sama.

Suomi kuuluu uusiutuvan energian käytössä EU-maiden kärkijoukkoon yhdessä Ruotsin, Latvian ja Itävallan kanssa. Ruotsissa ja Itävallassa uusiutuvan energian tuotannosta merkittävä osa on vesivoimaa. Suomessa painopiste taas on puussa ja bioperäisissä kierrätyspolttoaineissa. Saksassa on yli 1,4 miljoonaa erikokoista aurinkokennoasennusta. Iso-Britanniassa taas on noin puoli miljoonaa aurinkosähköasennusta, joista noin 95 % on yksityiskohteissa. Siellä aurinkosähkön osuus tuotannosta voi aurinkoisena päivänä nousta noin kahdeksaan prosenttiin maan sähkönkulutuksesta. Suomi sen sijaan on alle kahden prosentin osuudellaan edelleen aurinkosähkön takapajula.

Samaan aikaan kun Euroopan aurinko porottaa pilvettömältä taivaalta meidän suomalaisten katsellessa kateellisina sivusta, kokoontuvat EU:n valtionpäämiehet päättämään EU:n energiapoliittista tavoitteista. Tarkoitus on päättää siitä, miten ja mistä EU:n energiaa jatkossa tuotetaan ja miten sitä käytetään. EU:n riippuvuutta tuontienergiasta halutaan vähentää. Erityisesti Venäjän tuonti on joutunut suurennuslasin alle. Syyn tietävät kaikki.

Tässä asiassa Suomella on syytä olla hereillä. Suomi on nimittäin eräs eniten Venäjältä riippuvaisista EU-maista. Maakaasusta 100 % tulee Venäjältä. Myös suurin osa hiilestä ja öljystä tulee Venäjältä. Lisäksi sieltä tuodaan merkittävä määrä Suomessa käytettävästi sähköstä. Hiiltä ja öljyä voi ostaa muualtakin, mutta maakaasua ei, varsinkaan nyt kun EU näytti punaista valoa Suomen ja Viron yhteisten nesteytetyn maakaasun tuontisatamien rakentamiselle. Sähkön osalta tilanne on hieman parempi, koska Suomi on osa pohjoismaista sähköverkkoa. Sähköä tuodaan myös Ruotsista ja Norjasta.

Ydinpolttoaineessa Venäjällä on monopoliasema. Ai miten niin monopoli, kyllähän sitä tuotetaan monissa muissakin maissa? Se pitää paikkansa, mutta ei ole koko totuus. Luonnonuraania on kaikkialla maaperässä, ja sitä tuotetaan eri puolilla maailmaa. Uraani pitää kuitenkin jalostaa ydinpolttoaineeksi, jotta sitä voitaisiin käyttää energiantuotannon polttoaineena. Ydinpolttoainetta ei voi ostaa vapaasti markkinoilta, kuten luonnonuraania.

Ydinpolttoaineilla ei ole standardeja. Jokainen reaktoryyppi tarvitsee omanlaisensa polttoaineen. Tästä syystä esimerkiksi Fortumin Loviisan ydinvoimalassa käytetään käytännössä pelkästään venäläistä ydinpolttoainetta. Pyhäjoelle kaavailtu Fennovoiman ydinvoimala olisi sidottu tiettyyn ydinpolttoaineeseen, jota pystyy tuottamaan vain ja ainoastaan Rosatom. Puheet tuontisähkön korvaamisesta kotimaisella ydinsähköntuotannolla ovat tästä näkökulmasta täysin vailla todellisuuspohjaa.

Ydinvoimaloiden lisärakentaminen tekee karhunpalveluksen myös Suomen EU-sitoumuksille. Tavoitteena oleva 38 % uusiutuvan energian osuus vuonna 2020 on karkaamassa käsistä. Siihen ei päästä ilman radikaaleja toimenpiteitä. Esimerkiksi aurinkosähkö pitää nostaa tuulisähkön rinnalle ja tuotantotukien piiriin. Koivuklapien polttaminen ei enää riitä, vaikka niillä saakin kesämökkiin mukavasti lisälämpöä. Varpaita palelee, joten palaan takaisin sisälle ja laitan tulen takkaan.

Laiturin nokalta, villasukat jalassa,

27. kesäkuuta 2014, Esa Halmetoja